

Klimatmiljard till kommunerna

- ÄR NORSK MODELL LÖSNINGEN?

En klimatomiljard ger kraft åt kommunernas klimatarbete

Insatserna för att motverka klimatförändringens skadliga effekter måste öka. Nya beräkningar visar att motsvarande en tredjedel av dagens nationella utsläpp av koldioxid kan elimineras inom en tioårsperiod. Kommuner, landsting och regioner har en stark vilja att bidra till det arbetet.

Inom flera angelägna områden har staten avtalat med landsting och kommuner om stimulanser för att påskynda arbetet, t.ex. genom att införa en kömiljard inom sjukvården. Det finns nu ett behov av ett liknande styrmedel för finansiering av lokala klimatåtgärder. Det är dags för en satsning på en "klimatomiljard".

I Norge har man tagit fram en modell för ett sådant styrmedel för klimatåtgärder. KS, Kommunsektorens interesse- och arbetsgiverorganisation, har utarbetat en modell för avtal mellan stat och kommuner om åtgärder och deras finansiering.

Det är viktigt med ett långsiktigt arbete istället för korta projekt. Med politik, samhällsbyggande och verksamhetsstyrning kan vi nå långt. Tusentals åtgärder har redan gett resultat, men mer behöver göras för att nå fram. En klimatomiljard från kommunerna kan spela en viktig roll.

Stockholm i juli 2011

Carola Gunnarsson
3:e vice ordförande SKL

Det finns stora potentialer att hämta hem

Kommunsektorn kan bidra till att nationella ambitioner att vara ledande i klimatarbetet uppnås och verka för en hållbar tillväxt i enlighet med EU:s Europa 2020-strategi. Genom att gå före i klimatarbetet utvecklar Sverige ett kunnande om klimatsmart samhällsbyggande som kan spridas internationellt och ge ett mångdubbelt större bidrag till den globala klimatomställningen.

Genom utbyggnaden av förnybar energi, satsningar på kollektivtrafik och energieffektivisering kan uppåt 50 TWh nyttiggöras inom en tioårsperiod. Det motsvarar en minskning av utsläppen av koldioxid med uppåt 20 miljoner ton, nästan en tredjedel av dagens nationella utsläpp.

Tabellen nedan visar några av de viktigaste områdena för åtgärder, där kommuner, landsting och regioner har viktiga roller. Tabellen visar hur stor potentialen är inom varje område.

TABELL 1. Potential för klimatsmart omställning.

	TWh	Mton CO²	Kommentarer
Förnybar el	15-35	6-15	Elcertifikat 2020, och mer möjligt
Fjärrvärme	4	1+2	Branchprognos 2015, utbyggnad och konvertering
Biogas	7	2	Ur underlag till biogasstrategin
Kollektivtrafik	10	2,6	Fördubbling
Egna lokaler	5,6	1,7	Effektivisering 2020
Allmännyttan	3,6	1,2	Effektivisering 2020
Upphandling (bilar)	0,15	0,04	32.000 bilar, -0,3 l/mil
Summa potential	45-65	15-25	2020
Sverige	400	64	Användning och utsläpp 2009

Källor: WSP-rapport juli 2011, KTH kunskapsöversikt juli 2011 samt SKL:s egna beräkningar.

SVERIGES ENERGI- OCH KLIMATPOLITIK

Mål för den svenska klimat- och energipolitiken till år 2020 är att:

- › minst 50 procent av den svenska energin ska vara förnybar.
- › utsläppen av växthusgaser i Sverige reducerats med 40 procent jämfört med år 1990.
- › energieffektiviteten ökas med 20 procent.

En del av detta fångas upp av befintliga politiska prioriteringar och styrmedel, men för att potentialen ska hämtas hem, behövs fler åtgärder och ytterligare styrmedel. Inom exempelvis energieffektivisering av fastigheter är kommuner och landsting föregångare, men trots det genomförs i dag bara ca 1/3 av befintliga lönsamma åtgärder.

Förutsättningar för en ny satsning

De flesta kommuner, landsting och regioner har i dag åtgärdsprogram för att reducera utsläppen av klimatgaser och för att energieffektivisera. För att komma vidare är det viktigt att detta engagemang följs upp med nya verksamma stimulanser och styrmedel.

Ett nytt styrmedel ska vara i linje med svensk energi- och klimatpolitik och skall kunna fungera tillsammans med existerande styrmedel.

Det finns många goda erfarenheter från den tidigare satsningen på Klimatinvesteringsprogram, Klimp. Det ledde till många effektiva insatser till en låg statlig kostnad. Problemet för kommunerna var de höga administrativa kraven, vilket också gjorde att många kommuner avstod från att söka. Nu behövs ett enklare sätt att stimulera klimat- och energieffektiviseringsarbetet som inte kräver lika stora administrativa insatser av kommunerna.

KLOKT – en norsk modell för att frigöra kommunernas kraft i klimatarbetet

KLOKT¹ är en modell som utvecklats av KS, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, för att ta tillvara den potential till utsläppsreduktion som finns i kommunsektorn på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt. Bedömningen av åtgärdernas potential är forskningsbaserad och prövas nu i ett antal norska kommuner. Modellen är tänkt att kunna träda i kraft 2013 efter avtal med staten.

Hur fungerar modellen KLOKT?

- ✦ Alla åtgärder baseras på den enskilda kommunens klimat- och energiplan.
- ✦ Åtgärder från andra regionala/lokala aktörer kan ingå.
- ✦ För varje åtgärd beräknas en climateffekt och en prisnivå efter en standardiserad mall.
- ✦ Alla förfaranden skall bygga på principerna i FN:s klimatkonvention.
- ✦ Beräkningarna verifieras av en ackrediterad tredje part.
- ✦ Åtgärderna samlas i lokala klimatprogram som omfattar en kommun, en region eller en grupp av kommuner.
- ✦ Regionen eller annan företrädare för kommunen går in i en förhandling med staten om pris för åtgärderna eller hela program av åtgärder.
- ✦ För staten är det fritt att avgöra om man vill "köpa" en föreslagen åtgärd eller inte.
- ✦ Om kommunen har ekonomiskt stöd från andra stödsystem dras detta av från det slutliga priset.
- ✦ Vid uppstart ges ett mindre, avtalat förskott. Slutlig betalning erhålls då en ackrediterad tredjepart verifierar att åtgärden är genomförd. Kostar åtgärden mindre än avtalat pris behåller kommunen överskottet. Kostar det mer står kommunen för mellanskillnaden.

EU:S ENERGI- OCH KLIMATPOLITIK

- ✦ Minskade utsläpp av växthusgaser med minst 20 procent till år 2020 (EU 27), utsläppen ska minska med 30 procent vid en bredare, internationell överenskommelse.
- ✦ Andelen förnybar energi ska motsvara 20 procent av all energianvändningen i EU år 2020.
- ✦ Biodrivmedel ska utgöra minst 10 procent av den totala drivmedelsanvändningen inom transportsektorn senast år 2020.
- ✦ Ökad energieffektivitet inom unionen – energianvändningen ska minska med 20 procent till år 2020.
- ✦ Flyget ska omfattas av EU:s system med handel med utsläppsrätter från 2012.
- ✦ EU:s energi- och klimatpaket, Europeiska rådet enades om energi- och klimatpaketet december 2008.

¹ KLOKT (Klimakutt Lokalt gjennom Kommunale Tiltak)

Resurskrävande ansökningsförfarande undviks. Förhandlingarna kan genomföras skriftligt. Detta gör KLOKT till ett enkelt och kostnadseffektivt system.

Internationella kvotpriser, befintliga underlag och kommunsektorns genomförandepotential ger indikationer på den samlade kostnaden för systemet.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER ENLIGT KLOKT

Här är exempel på åtgärder en kommun kan göra. För dessa kan klimateffekten beräknas med hjälp av ett webbverktyg. Verktyget ska successivt utvecklas för fler åtgärder.

Stationär energi

- › Isolering av yttertak och isolering av tak mot kall vind
- › Konvertering av baslasteldning med olja, gas och elektricitet, till energicentraler med bibränsle eller värmepump

Areal- och trafikplanering

- › Parkeringsnorm för näringsparkering
- › Mer restriktiv parkeringspolitik i centrum
- › Mer koncentrerad stads- och tätortsutveckling (boende, närings- och serviceverksamhet)
- › Bättre bussutbud – ökad frekvens
- › Bättre bussutbud – reducerad restid
- › Bättre bussutbud – lägre taxa
- › Bompeng och väg-/trängselavgift
- › Mobilitetsplanläggning i företag och kampanjer för mindre miljöpåverkande transportformer
- › Ersättning av bilpark
- › Samordnade åtgärder för ökad cykling och gång, med parkeringsrestriktioner

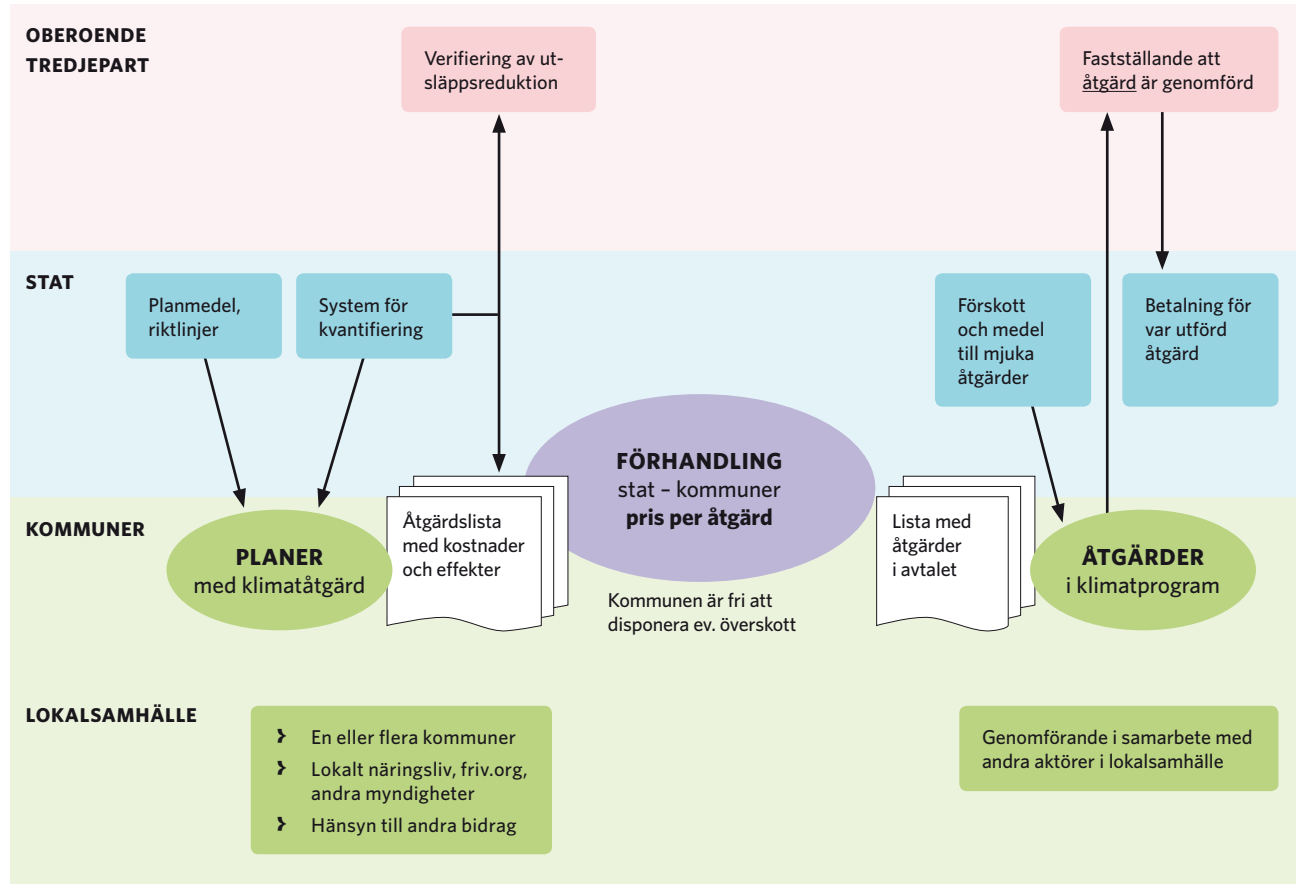
Lantbruk

- › Biogasbehandling av gödsel
- › Ändringar i djurhållning
- › Reducerad nyodling av myrmark
- › Balanserad kvävegödsling och spridningsmetoder för gödsel

Avfall

- › Gasuppsamlingsanläggning på avfallsdeponi
- › Metanoxidation – övertäckning av nedlagd avfallsdeponi
- › Metanoxidation – övertäckning av nedlagd avfallsdeponi, med fönster

KLOKT-modellens struktur

En klimatmiljard till kommunerna – är norsk modell lösningen?

Insatserna att motverka klimatförändringen måste öka. Nya beräkningar visar att motsvarande en tredjedel av dagens nationella utsläpp av koldioxid kan elimineras inom en tioårsperiod. Kommuner, landsting och regioner har en stark vilja att bidra till det arbetet. En klimatmiljard kan spela en viktig roll.

Upplysningar om innehållet:

Bo Rutberg, bo.rutberg@skl.se och

Andreas Hagnell, anders.hagnell@skl.se

Mer info finns på www.skl.se/klimat.

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2011

Omslagsfoto: Johnér/Fancy

Övriga foton: SKL/Casper Hedberg, Thomas Henrikson

Produktion: ETC Kommunikation

Beställ eller ladda ner på www.skl.se/publikationer eller på telefon 020-31 32 30.

Beställningsnr: 5227